

Paragraaf F – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Conform de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) en de Financiële Verordening van de gemeente Westerkwartier moet er een paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing opgenomen worden in de programmabegroting en de jaarrekening.

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen, zonder dat de beleidsuitvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de risico's die de gemeente loopt en waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen (benodigde weerstandscapaciteit). Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de gemeentelijke begroting is.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} : \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Bij het opmaken van de begroting stond de organisatie en het bestuur van de gemeente Westerkwartier er nog niet, daarom is er gekozen voor een praktische insteek. Ook is nog niet duidelijk hoe het risicomanagement wordt geplaatst in de organisatie. De kaders en richtlijnen met betrekking tot het weerstandsvermogen en risicobeheer zijn in de periode juni-september 2018 door de raads werkgroep planning en control besproken en aangereikt.

Vanuit de raads werkgroep planning en control is halverwege september aangegeven dat tot de beschikbare weerstandscapaciteit de algemene reserve, de post onvoorzien en onbenutte belastingcapaciteit behoren. Echter bij het opmaken van de begroting is de onbenutte belastingcapaciteit nog niet duidelijk omdat het tarief van de OZB nog niet bekend is. Eerder is aangegeven dat de omvang de gemiddelde woonlasten niet mogen stijgen. Dit maakt het niet mogelijk om de onbenutte belastingcapaciteit te berekenen. Om die reden wordt de onbenutte belastingcapaciteit nog niet betrokken bij het bepalen van de weerstandscapaciteit. Gekozen is om de weerstandscapaciteit alleen te laten bestaan uit de algemene reserve en de post onvoorzien bij het opstellen van de begroting.

In november 2018 is een project opgestart om inzicht te krijgen in het weerstandsvermogen en risicobeheersing. Medio december 2018 worden uitkomsten verwacht. Dan zal duidelijk worden wat de kaders zijn van het weerstandsvermogen maar ook hoe het risicomanagement wordt geplaatst in de organisatie. Een uitvloeisel van dit traject zal de een nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement zijn. Ook zal dan duidelijk worden hoe het Risicomanagement vorm krijgt in de organisatie van de gemeente Westerkwartier. Dit alles zal dan de basis zijn voor de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing van de begroting 2020 van de gemeente Westerkwartier.

Op basis van de begroting is de beschikbare weerstandscapaciteit voor 2019 als volgt:

	(x 1.000)
- Algemene reserve (technische begroting)	€ 13.165
- Post onvoorzien	€ 125
- Onbenutte belastingcapaciteit	€ <u>n.n.b.</u>
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 13.290

Bij bovenstaande berekening is een positieve kanttekening te maken, omdat we feitelijk ook op enkele beleids- en uitvoeringsterreinen een 'voorbuffer' hebben welke onder de bestemmingsreserves zijn opgenomen. Dit houdt in dat bij verliezen op die beleidsterreinen eerst de daarvoor gevormde buffer worden ingezet. Het betreft o.a. de reserve sociaal domein en reserve Exploitaties Bestemmingsplannen.

Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van de tabel die door Coelo, NAR (Nederlands Adviesbureau Risicomanagement) en universiteit Twente is ontwikkeld. Twee van de vier voormalige gemeenten gebruikten dit al bij de beoordeling van het weerstandsvermogen. Door de raads werkgroep planning en control is aangegeven dit ook toe te willen passen voor de gemeente Westerkwartier. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio. Onderstaand staat de betekening bij de verschillende ratio's:

Weerstandsnorm ratio	Betekenis
>2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Daarnaast is aangegeven dat, indien het weerstandsvermogen matig of lager is, het streven is om in maximaal vier jaren (dit is de begroting plus de meerjarenraming) weer op het gewenste niveau van 'Voldoende' dient te komen.

Inventarisatie Risico's

Van de vier voormalige gemeenten zijn de risico's geïnventariseerd en geclusterd. Hieronder treft u een opsomming aan van risico's aan:

Omschrijving risico	risico
Algemene uitkering uit het Gemeentefonds De technische begroting is gebaseerd op de meicirculaire van 2018. Onder invloed van macro-economische ontwikkelingen en de beleidsvoornemens van het Rijk is het niet altijd duidelijk wat de financiële impact is voor de gemeente.	1.050
Rechtskundige advisering De juridische en claimgedrag ontwikkeling in onze maatschappij en de complexiteit en veelomvattendheid van het recht maakt het regelmatig noodzakelijk om extern advies in te winnen.	100
Wmo en Jeugd De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering op het gebied van Wmo en Jeugdzorg. De financiële middelen voor deze taken ontvangen de gemeenten deels via het gemeentefonds en deels via de integratieuitkering sociaal domein. De gemeente heeft te maken met kortingen op de bijdragen en daarnaast te maken met stijgende uitgaven op het gebied van Wmo en Jeugd.	750
Wet BUIG De gemeente ontvangt van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. De kans is aanwezig dat de bijdrage vanuit het Rijk achterblijft bij de uitgaven die de gemeente moet maken op grond van het aantal bijstandsccliënten.	750
Grondexploitaties Dit betreft een inschatting van de risico's op basis van de aanwezige grondexploitaties door de voormalige gemeenten. Dit zal in de loop van 2019 worden geactualiseerd.	8.550
Gewaarborgde geldleningen	600

(x € 1.000)

De gemeente staat (gedeeltelijk) garant voor het tijdige betaling van rente en aflossing van leningen. Dit zijn leningen die, door woningbouwcorporaties maar ook door andere maatschappelijke instellingen, zijn aangetrokken. Een deel van de leningen van de woningbouwcorporatie wordt in eerste instantie door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) afgedekt.	
Gemeenschappelijke regelingen Het risico van gemeenschappelijke regelingen is dat de bijdrage hoger wordt om eventuele tekorten op te kunnen vangen. Voor een overzicht van regelingen waarin de gemeente Westerkwartier participeert wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.	385
Wachtgeldrisico huidige bestuurder Als een collegelid aftreedt, leidt dit tot wachtgeldverplichtingen. Wanneer een voormalig collegelid een nieuwe functie betreedt zal (een deel van) het wachtgeld komen te vervallen.	250
Algemene verordening gegevensbescherming Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dat betekent dat in de hele Europese Unie dezelfde privacywetgeving geldt. Overtreedt de gemeente de Algemene verordening gegevensbescherming dan kan de Autoriteit Persoonsgegevens een boete opleggen die op kan lopen tot 20 miljoen. Onder de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) blijft de meldplicht datalekken bestaan.	150
Overige Dit betreffen diverse kleinere risico's. Hierbij gaat het om bijvoorbeeld juridische claims, uitvoeringsrisico's (verborgen gebreken voor rekening van gemeente) etc..	270
TOTAAL	12.855

Uit de risico-inventarisatie is naar voren gekomen dat de omvang van de risico's worden ingeschat op € 12.855.000. Dit afgezet tegen de aanwezige weerstandsvermogen van € 13.290.000 geeft dit een ratio van 1,03 wat als voldoende kan worden gewaardeerd.

Gezien de praktische insteek bij het bepalen van het weerstandsvermogen is eind 2018 een project opgestart om de paragraaf, en daarmee het weerstandsvermogen, te actualiseren. Medio december 2018 verwachten we de uitkomsten van het onderzoek.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om vanaf de begrotingsjaar 2017 een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Deze cijfers geven de gemeenteraad een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente en een toelichting worden gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat het betekent voor de financiële positie van de gemeente.

Onderstaand wordt bij de verschillende financiële kengetallen aangeven hoe dit beoordeeld moet worden.

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Aangezien alle gegevens nog niet bekend zijn (o.a. ozb) is het niet mogelijk om de financiële kengetallen van de gemeente Westerkwartier te verstrekken. De financiële kengetallen van de afzonderlijke voormalig gemeente zijn wel bekend op basis van de begroting 2018. Ter informatie worden deze vermeld.

Omschrijving	Gemeente	Indicatoren gemeenten (%)					
		Rek. 2016	Begr 2017	Begr 2018	Begr 2019	Begr 2020	Begr 2021
Netto schuldquote	Grootegast	111,9%	102,0%	103,7%	104,7%	101,7%	98,3%
	Marum	51,0%	51,0%	44,0%	37,0%	32,0%	33,0%
	Leek	154%	172%	159%	162%	154%	153%
	Zuidhorn	87,8%	97,1%	99,4%	91,0%	75,1%	69,6%
Netto schuldquote, gecorr. voor alle verstrekte leningen	Grootegast	107,1%	102,0%	103,7%	104,7%	101,7%	98,3%
	Marum	50,0%	50,0%	43,0%	37,0%	32,0%	32,0%
	Leek	154%	171%	158%	161%	152%	151%
	Zuidhorn	88,0%	97,4%	99,6%	91,3%	75,3%	69,9%
Solvabiliteitsratio	Grootegast	10,1%	7,7%	9,4%	9,6%	9,9%	10,1%
	Marum	27,0%	29,0%	33,0%	39,0%	42,0%	44,0%
	Leek	8%	8%	7%	7%	8%	8%
	Zuidhorn	28,5%	22,4%	21,3%	22,9%	25,2%	26,1%
Grondexploitatie	Grootegast	18,9%	16,4%	15,1%	15,6%	15,5%	15,5%
	Marum	15,0%	12,0%	1,0%	1,0%	3,0%	2,0%
	Leek	47%	48%	39%	32%	24%	17%
	Zuidhorn	28,6%	25,2%	15,4%	8,3%	-1,8%	-1,9%
Structurele exploitatieruimte	Grootegast	7,1%	-0,8%	0,8%	30,0%	50,0%	0,7%
	Marum	2,0%	-0,6%	0,3%	0,3%	0,4%	0,5%
	Leek	1,00%	0,56%	0,76%	0,14%	-0,33%	0,23%
	Zuidhorn	2,2%	1,2%	0,7%	0,5%	0,9%	1,0%
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde	Grootegast	109,2%	103,9%	106,1%	106,1%	106,1%	106,1%
	Marum	111,0%	112,0%	111,0%	111,0%	111,0%	111,0%
	Leek	118%	120%	121%	122%	123%	125%
	Zuidhorn	101,5%	101,7%	101,7%	102,2%	102,8%	103,3%

Omschrijving	Normen VNG (%)		
	Vol- doende	Matig	Onvol- doende
Netto schuldquote	<90	90><130	>130
Netto schuldquote, gecorr. Voor alle verstrekte leningen	<90	90><130	.>130
Solvabiliteitsratio	>50	20><50	<20
Grondexploitatie	<20	20-35	>35
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde	<95	95><105	>105